

EDUSKUNNAN
TALOUSVALIOKUNTA

Helsingissä

8 päivänä toukokuuta 1990

Lausunto n:o 2

Ulkoasiainvaliokunnalle

Ulkoasiainvaliokunta on 16 päivänä maaliskuuta 1990 pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti talousvaliokunnan lausunnon valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle Suomen suhtautumisesta Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen.

Talousvaliokunta päätti keskittyä käsittelemään kuluttajansuojaa, elinkeinonharjoittamista, elintarvikkeita erityisesti terveystaloudellisesti näkökulmasta ja terveydenhoitoalan koulutus- ja pätevyysvaatimuksia.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina osastopäällikkö Markus Onnela sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Leena Pirilä opetusministeriöstä, toimistopäällikkö Kristian Tammivuori ja hallitusneuvos Matti Vuoria kaappa- ja teollisuusministeriöstä, toimistopäällikkö Kalevi Salminen maa- ja metsätalousministeriöstä, osastopäällikkö Leena Nederström ammattikasvatustaloudesta, toimistopäällikkö Antti Marttila, ylläkäri Antero Heloma ja ylitarkastaja Kaija Hasunen lääkintöhallituksesta, johtaja Kari Lehtola kilpailuvirastosta, kuluttaja-asiamies Gerhard af Schultén, laboratorion johtaja Heikki Pyysalo tullilaboratoriosta, johtaja Bertil Roslin, varatuomari Kari Paaso ja tutkija Esa Österberg Oy Alko Ab:stä, johtaja Sampsa Saralehto Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA:sta, koulutuspäällikkö Manu Jääskeläinen Suomen Lääkäriliitosta, koulutusasiainsihteri Tuula Pitkänen Terveydenhuoltoalan Ammattijärjestö TEHY ry:stä, toiminnanjohtaja Pekka Eränkö Lääketeollisuusyhdistyksestä ja professori Esko Nurmi Valtion eläinlääketieteellisestä laitoksesta.

Talousvaliokunnan mielestä selonteon tai kuultujen asiantuntijoiden lausuntojen perusteella ei muodostu selkeää kuvaa Euroopan Yhteisön (EY) ja Suomen lainsäädännön eroista lopputulokseltaan kilpailun ja kuluttajansuojan alueella. EY-lainsäädäntö perustuu kieltoihin lukuisine poikkeuksineen, kun taas suo-

malainen lainsäädäntö pohjautuu paljolti neuvotteluihin, sopimuksiin ja ajatukseen, että vasta huomattava haitta tai vaara johtaa ehdottomaan kieltoon. Niin ollen on epäselvää, miten esimerkiksi muuttuvat laissa valtiolle määritelty alkoholin valmistus ja myynti taikka käytännössä keskittynyt kaupan jakelujärjestelmä.

Valiokunta korostaa, että koska julkisen vallan johtamassa kuluttajansuojapolitiikassa Pohjoismaat ovat edenneet pitkälle, kuluttajansuojan organisointitapoja ja menettelyjä on aktiivisesti tuotava esille jatkoneuvotteluissa. Sitovan lainsäädännön, raskaan ja usein kuluttajalle kalliin jälkikäteen tuomioistuinkontrollin rinnalle Pohjoismaissa on kehitetty vapaaehtoisia neuvottelu- ja sovittelujärjestelmiä, etukätesuojaa ja ehkäisykeinoja sekä kevyitä ja halpoja jälkikontrollin muotoja. Merkittävimpiä näistä ovat markkinointi- ja mainonnankielto- ja sopimukset, kuluttaja-asiamies ja kuluttajavalituslautakunta.

Valiokunta korostaa yksityiskohtana, mutta kuluttajan kannalta erittäin oleellisena ja laaja-vaikutteisena asiana, oman kielen vaatimusta. Tuotteiden päällysmarkkintöjen on oltava kuluttajalle virallisilla kielillä ja ymmärrettäviä.

EY:n kilpailulait perustuvat kartellien osalta kieltoperiaatteelle, josta sitten on myönnetty huomattava määrä poikkeuksia. Suomen kilpailulait lähtevät taas siltä pohjalta, että kartelli on osoitettava haitalliseksi, ennen kuin siihen voidaan puuttua. EES-sopimuksen myötä EY-kilpailulait tulevat noudatettaviksi myös Suomessa, mutta ne koskevat vain sellaisten yritysten välisiä kilpailunrajoituksia, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on 200 miljoonaa ECUa eli noin miljardi markkaa. Tätä pienempien kartellien osalta noudatettaisiin edelleen Suomen lainsäädäntöä. Kahden rinnakkaisen kilpailulainsäädännön olemassaolosta seuraneen käytännön vaikeuksia.

Kaupan keskusliikkeiden ja vähittäiskaupan

väliset sopimukset Suomessa ovat vastoin EY:n kilpailulainsäädäntöä. Keskusliikkeiden liikevaihto ylittää mainitun miljardin markan rajan, joten EY-lainsäädäntö voisi sovellettavaksi niihin. Se edellyttää kuitenkin, että kilpailunrajoituksella olisi vaikutuksia Suomen rajojen ulkopuolelle. Näin joku maahantuojia voi väittää olevan ja asia ratkaistaisiin lopulta tuomioistuimissa.

Suomessa monien tavaroiden tuonti perustuu alueellisiin yksinmyyntioikeuksiin, jotka ovat Rooman sopimuksen vastaisia.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan Suomelle voi koitua taloudellista haittaa siitä, että ulkomaiset yritykset voivat Suomessa nauttia Suomen sallivammasta kilpailulainsäädännöstä, mutta suomalaiset yritykset eivät voi EY-alueella käyttäytyä samalla tavoin kuin EY:n yritykset Suomessa.

Valiokunta katsoo, että suomalaisen teollisuuden ja kaupan koko ja rakenne on otettava huomioon ja varmistettava, että kuluttajan yhdentymisessä saamat edut tulevat myös suomalaiselle kuluttajalle. On ryhdyttävä purkamaan sellaisia pääasiassa teollisuuden ja kaupan rakenteesta johtuvia käytännön esteitä, jotka voivat rajoittaa eurooppalaisten kilpailua kuluttajansuojasäädösten toteutumista.

Valiokunta korostaa, että potilasturvallisuudesta on huolehdittava. Terveystieteiden henkilöstön liikkuvuudesta huolimatta potilaan on saatava hoitoa omalla kielellään, jolloin henkilökunnan on riittävässä määrin osattava potilaan kieltä. Terveystieteiden välineistön ja menetelmien turvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Valiokunta pitää haitallisena, jos elintarvikkeiden säteilyä ja vierasaineita koskevat normit Suomessa tulevaisuudessa määräytyvät Keski-Euroopan ympäristön tilan perusteella. Terveystieteiden turvaaminen edellyttää usein kansallisten erojen ja erityisvaatimusten huomioon ottamista. Valiokunnan mielestä terveys-, ravitsemus- ja tapakasvatuksen avulla tulisi huolehtia siitä, ettei suomalainen ruuanlaiton ja tarjoilun perinne katoa.

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta esittää kunnioittavasti,

että ulkoasianvaliokunta laatiessaan mietintöään ottaa huomioon seuraavan.

Talousvaliokunta korostaa,

että elintarvikkeiden alkuperämaa ilmoitetaan päällysmerkinnöissä ja että tuotteiden päällysmerkinnät ovat kuluttajamaan virallisilla kielillä,

että tupakan ja nuuskan käytön vähentämiseen tähtäävä terveystieteiden linja varmistetaan myös jatkossa ja että Suomen alkoholipoliittista linjaa alkoholien kulutuksen hillitsemiseksi jatketaan,

että erityisesti kun työvoiman liikkuvuus ja matkailu lisääntyy, varmistetaan elintarvikkeiden ja niihin liittyvien palvelujen riittävä hygieniä,

että Suomeen perustetaan pitkään viireillä ollut tiedosto elintarvikkeiden koostumuksesta,

että säilytetään potilasturvallisuuden ja sairausvakuutusjärjestelmän kannalta olennainen lääkkeiden hinnan vahvistusjärjestelmä ja että potilasturvallisuuden takaamiseksi lääkkeiden myyntiluvan edellytyksenä pidetään edelleen laadun ohella kohtuullista hintaa ja että lääkkeiden myynnin ohjaus ja valvonta säilytetään,

että lääkkeiden myyntilupahakemusten käsittelyajat saadaan lyhennetyksi eurooppalaiselle tasolle ja

että Suomen terveydenhoidollisesti tiukat eläinlääkinnälliset määräykset pidetään myös jatkossa mukana neuvotteluissa.

Talousvaliokunta edellyttää,

että kuluttajansuojassa saavutettua tasoa ei vaaranneta eikä kuluttajapolitiikan kehittäminen pysähdy ja että pyritään viemään Euroopan talousalueelle pohjoismaisen aktiivisen kuluttajapolitiikan ratkaisuja,

että ryhdytään toimiin Suomen kilpailunrajoitusta koskevien määräysten tiukentamiseksi siten, etteivät ne tarjoa ulkomaisille yrityksille Suomessa sellaisia oikeuksia, joita ei ole suomalaisilla yrityksillä EY-maissa,

että elintarvikkeiden koko ketjua alkutuotannosta pitkälle jalostettuihin

tuotteisiin valvotaan tehokkaasti eikä valvontaa heikennetä, vaan esimerkiksi tullilaboratorion tarkastustoiminta jatkuu entisessä laajuudessaan ja

että selvitetään suomalaisten terveydenhuoltoalan tutkintovaatimusten ja eurooppalaisten vaatimusten vastaavuudet sekä se, miten tulevaisuudessa

terveydenhuollon tutkinnoissa, viroissa ja toimissa sekä ammattien harjoituksessa tulee vaatia suomen ja ruotsin kielen taitoa, sekä se, millainen käytännön harjoittelu ulkomaalaisilta terveydenhoidon tutkinnon suorittajilta tai ammatinharjoittajilta vaaditaan.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, varapuheenjohtaja Laurila ja jäsenet Andersson (osittain), Antvuori, Dromberg, Huuh-

tanen, Ikonen, Jouppila, Kauppinen (osittain), Lapiolahti (osittain), Mönkäre, Puisto (osittain), Puska, J. Roos (osittain), Soininvaara, Vastamäki ja Wasz-Höckert.
